

Bureau Eer Gerelateerde Vraagstukken

Zorgplan Bureau Eer

1. Beleid toetsing bekwaamheid	2
2. Schriftelijk vastgelegd beleid voor de inrichting van cliëntenmedezeggenschap	4
3. Format voor het zorgplan.....	5
4. Nascholing, training en onderwijs.....	6
5. Kwaliteit van zorg Bureau Eer	8
6. Werken op maat met cliënten	9
7. Beleid en vrijheidsbeperking bij eer consulten	11
8. De hoogste zorgzwaarte van cliënten	12
9. Schriftelijk vastgelegd beleid m.b.t. meldcode huiselijk geweld, kindermishandeling	13
10. WLZ medicatiebeleid.....	14

1. Beleid toetsing bekwaamheid

Toelichting

Het werkaanbod van Bureau Eer is binnen de gezondheidszorg en in de praktijk gefundeerd op psychologische, culturele, maatschappelijk en socialisatie gronden.

Kennisontwikkeling en verdieping van eerkwesties rond huiselijk geweld in allochtonen matri en patri gezinnen bij:

- Hulp- en dienstverlener: Politie, maatschappelijke werkers, decanen, vertrouwensartsen, rechters, buurthuizen, advocaten en reclasseringsambtenaren.
- Wetenschappers: Psychologen, pedagogen, psychiaters onderwijskundigen en geestelijk hulpverleners.

De universele aanpakmethode dat is ontwikkeld in boek EER¹

Voor het behandelen van ingewikkelde eergeelateerde kwesties ontwikkelde Bea Lalmahomed (Bureau Eer) op basis van 20 jaar longitudinaal onderzoek², de agency theorie³. Een theorie die het zelfbewustzijn van seksueel misbruikte en mishandelde vrouwen/meisjes bevordert en zelfhulp mobiliseert. Daarnaast steunt de agency theorie stille slachtoffers, maakt hulpverlening effectiever en verdiept de kennis over eergedrag en eerverlies.

Door middel van de emotieanalyse ontdekken vrouwen/meisjes - als slachtoffers van eer, eerverlies en eerwraak - hoe machtig ze zijn en dat zij zelf in staat zijn om hun gedrag te veranderen. Gevoed door hun eigen motivatie stappen ze na de emotietraining uit hun slachtofferrol, met het voordeel dat ze hun waardigheid terugkrijgen. De agency theorie is stellig omdat het gebaseerd is op resultaten van jarenlange hulpverlening praktijkervaring. Door de agency theorie, het ecologisch model en de culturele gedragsanalyse met elkaar te verbinden, zijn hulp- en dienstverleners in staat om adequaat te werken aan ingewikkelde eerkwesties, zoals de eervernietiging van seksueel misbruikte en mishandelde eerslachtoffers.

---

¹ Methode die is ontwikkeld op, cumulatieve kennis en ervaringen van een brede groep: Hulp- & dienstverleners; ouders, (evt. stille) slachtoffers en daders uit diverse Islamitische, Hindoe en Creoolse gezinnen.

² Creoolse vrouwen – 1999; Creoolse vrouwen – 1999; Hindostaanse vrouwen - 1992.; Schade, schande, schuld - 1995.; EER, leven met eergedrag en eergeweld - 2012.

³ EER, leven met eergedrag en eerverlies – Bea Lalmahomed, ISBN 978 90 6224 520 8, 496 p, Uitgeverij Jan van Arkel. 'EER' is meer dan een studieboek voor wie zich in hulpverlening en onderzoek en bij politie, justitie en reclassering bezig houdt met hulp en opsporing is het ook een werkboek. Het is een boek dat vrouwen in het algemeen steunt en bemoedigt. Ook opiniemakers kunnen er veel aan hebben: Om een 'gemakkelijk' oordeel over 'andere culturen' bij te stellen.

Theoretische kennis voor professionals

De betekenis van eer, eerbeschermers, eerschenders, de ernst en gevolgen van eerverlies.

Het theoretisch onderzoek EER legt de nadruk op de betekenis van 'de eer van de vrouw'. Welke gevolgen heeft de nadruk op kuisheid voor de handelingsvrijheid van meisjes en vrouwen? Wat zijn de gevolgen van lichamelijk geweld en seksueel misbruik binnen de context van eer en de strijd van meisjes en vrouwen met eigen eeropvattingen?

Professionals krijgen een beeld van waarde en waardering van maagdelijkheid, huwelijk en echtscheiding binnen de verschillende Islamitische en Hindoe milieus. Tegelijkertijd schetst de theoretische beschrijving de bedreiging van integratie en socialisatie van vrouwen en meisjes, in de dynamische Nederlandse samenleving.

Het analyseren en verlenen van hulp als professional in de praktijk

Hoe kunnen professionals effectief diverse vormen van eerverlies problematiek aanpakken bij huiselijk geweld?

Handreiking

Met behulp van drie modellen kunnen professionals praktisch alle eervergelateerde kwesties aanpakken. De combinatie van de drie modellen geven inzicht in allerhande maatschappelijke en individuele problemen van hulpbehoevende/zoekende en hun omgeving in verschillende milieus.

Kwaliteit

Het aanbod is gebaseerd op HBO/academische niveau, de structurele zorg van Bureau Eer laat zich meten in de kwalitatieve uitkomsten, voornamelijk de zelfredzaamheid die cliënten ervaren na de genoten hulp. Om de kwaliteit te waarborgen krijgt de zorgverzekeraar onder embargo inzage in de data van cliënten.

2. Schriftelijk vastgelegd beleid voor de inrichting van cliëntenmedezeggenschap

Cliëntenmedezeggenschap

Bij Bureau Eer bepaalt de cliënt de koers van de aanpak. Eerkwesties zijn gevoelige zaken en kunnen bij een eventueel onjuiste insteek verstrekkingen gevolgen hebben. Hulpzoekenden weten het beste hoe de problemen ontstaan zijn, hoe en welke rol gezinsleden hierin vervullen en bovenal ook haar of zijn/hun eigen rol in het geheel.

Tegen deze achtergrondbeschrijving van de cliënten (aangevers) verricht Bureau Eer haar deskundige begeleiding.

Geheimhouding

Bureau Eer houdt rekening met de eerschending en geheimhouding. Dit is een belangrijk component bij het oplossen van de problemen, en zijn de basisvoorwaarden voor de cliënt om te blijven participeren in eigen gezin en omgeving.

Cliëntenoverleg met artsen

De resultaten van de cliënten worden onder embargo besproken met de betrokken arts(en).

3. Format voor het zorgplan

Dit een door onze GZ-psycholoog/pedagoog, gedrags/culturele/religieuze wetenschapper opgezette zorgplan.

Plan van aanpak

Cliënten

Bureau Eer krijgt de cliënten via huisartsen of andere hulp en dienstverlenende instelling(en).

Aanbod

Wat Bureau Eer biedt is het omgaan met en het analyseren van eergerelateerde kwesties, zoals eergeweld, leven met eerverlies, seksueel misbruik en lichamelijke mishandeling in allochtone gezinnen.

Aanpak

Bij de behandeling wordt op maat een flexibel plan ontwikkeld, dat naar gelang de situatie, in haar uitvoering steeds aangepast kan worden door de cliënten. De ervaring leert dat de omgeving bij het aanbrengen van veranderingen in eerkwesties, onvoorspelbaar zijn. Bureau Eer is niet alleen een klankbord maar maakt bij het monitoren de cliënt alert in alle hoedanigheden, die denkt voortdurend mee. Zij ondersteunt de cliënt in haar agency zodat haar empowerment bij het veranderen van de situatie steeds meer stabiliseert.

Bureau Eer vindt de bewustwording van eerverlies belangrijk voor cliënten, is goed dat zij zichzelf en hun emoties beter leren kennen. Zij moeten zich realiseren dat eerschending ook bij het leven kan behoren. Een leven, waar in zijzelf de hoofdspelers zijn die de situatie het beste kunnen veranderen. Daar moeten zij trots op zijn, opdat zij een nieuwe vorm van bewustzijn en een nieuwe levenswijze eigen kunnen maken.

4. Nascholing, training en onderwijs

Naast de behandeluitvoering biedt Bureau Eer ook: Ontwikkeling, kennisoverdracht en verdieping in eerkwesties, in de vorm van:

- A. Nascholing: Kennisontwikkeling & verdieping in EER problematiek.
- B. Onderwijs en kennisontwikkeling.

De brede kennis is naast de brede studies, sinds 1992 in de praktijk gevormd door jarenlang onderzoek. Dit vond al dan niet plaats in samenwerking met andere deskundigen, de kennis is omgezet in diverse wetenschappelijke publicaties⁴.

Wat Bureau Eer u biedt is, het omgaan met- en het analyseren van eengerelateerde kwesties, zoals eergeweld. Voor hoge scholen en nascholing van hulp- en dienstverleners. Dit programma wordt verderop beschreven. Samenvattend bestaat dit uit:

- Basis leerboek EER, omvat doelgericht methodische werken.
- Onderwijs rondom EER vraagstukken, seksueel misbruik en lichamelijke mishandeling in allochtone gezinnen.

Gedragsanalyse, counseling, training en hulp op maat

- Conflicthantering bij huiselijk geweld in allochtone matri- en patri-focale gezinnen, als gevolg van frustraties door culturele opvattingen enerzijds en de integratie van meisjes en vrouwen in Nederland anderzijds.
- Gedifferentieerd kennisaanbod aan huisartsen en andere hulp- en dienstverleners.
- Gedragsanalyses voor rechtszaken.
- Eerherstel/hantering bij: EER en zedenconflicten in Islamitische en Hindoe gezinnen.
- Intervisie aan groepen op hulpvraag.
- Ondersteuning aan en coaching in opvanghuizen.
- Ondersteuning aan en coaching in buurthuizen.
- Ondersteuning aan en coaching bij zelfhulp.

---

⁴ Op basis van empirische kennis en theoretisch onderzoek, publiceerde Bea Lalmahomed (Bureau EER) als senior wetenschapper vanaf 1992, diverse studies over **huiselijk geweld**, zoals: 'Andere tijden andere meiden', 'Schade, schande, schuld' en 'EER, leven met eergedrag en eergeweld'. Ook **migratiestudies** rondom patri- (zoals Islamitische) en matri- (Creoolse) huishouding en tal van andere thema's, zijn in diverse bundels gepubliceerd. De **doelen**: Het ontwikkelen van praktische methodes en zelfredzaamheid op maat; het verbreden en verdiepen van kennis bij eer gerelateerde zaken; de problemen bij de hulpbehoevende analyseren en diagnosticeren, tegen de achtergrond van de socialisatie en integratie in Nederland.

Mediation

- Mediator als conflictcoach of - consultant bij eer- en zedenzaken. Conflict hantering in verbrokkelend allochtone matri- en patrifocale probleem gezinnen als gevolg van frustraties bij cultuur verandering en innovatie/ontwikkeling van meisjes en vrouwen in Nederland.
- Aanbod: Hulp en dienstverleners.
- Rechtbanken. Zoals diepte gedragsanalyse naar gelaagdheid.

Omgaan met Islam en integratie vraagstukken

Te denken valt aan vraagstukken rondom:

- A. Radicale jongeren.
- B. Vluchtelingen en Islam.
- C. Homoseksualiteit

Werkzaamheden

Bureau Eer werkt samen met huisartsen en mogelijk andere hulp- en dienstverleners.

Functie-eisen

Bureau Eer is een zelfstandige organisatie die op flexibele wijze invulling geeft aan de verschillende rollen binnen haar functie. Flexibiliteit in werktijden wordt gevraagd, onder andere in de vorm van bereikbaarheidsdiensten. Is in het bezit van eigen vervoer mogelijkheden.

5. Kwaliteit van zorg Bureau Eer

Hoe wordt de kwaliteit gewaarborgd?

De kwaliteitsaspecten⁵ van Bureau Eer:

	Algemene kwaliteitsaspecten	Relationele kwaliteitsaspecten	Technische kwaliteitsaspecten
Kwaliteit van Bureau Eer	<ul style="list-style-type: none"> • Doeltreffend • Doelmatig, situatiegericht 	<ul style="list-style-type: none"> • Hulpvraaggericht • Cliëntgericht • Situatie en omgevingsgericht 	<ul style="list-style-type: none"> • Samenhang: gezamenlijk beleid bepalen • Stabiel: Assertief/competent maken voor effectieve, doelmatig en succesvolle zelfhulp
Kwaliteit van medewerkers	<ul style="list-style-type: none"> • Doeltreffend • Doelmatig, situatiegericht 	<ul style="list-style-type: none"> • Positief en opbouwende opstelling • Verantwoordelijk/ Informatief • Behoedzaam, waakzame omgang met pupil • Situatie en omgevingsgericht 	<ul style="list-style-type: none"> • Professional: Monitoren van cliënten, • Bekwaamheid met eerkwesties bij migranten pupillen
Kwaliteit van materiële voorziening	<ul style="list-style-type: none"> • Doeltreffend • Doelmatig, situatiegericht 	<ul style="list-style-type: none"> • Beleidsvriendelijk • Begripvol en achtergrondgericht 	<ul style="list-style-type: none"> • Beschermend • Geborgen • Veiligheid
Kwaliteit van zorgverlening	<ul style="list-style-type: none"> • Doeltreffend • Doelmatig, situatiegericht • Intern en extern integratiezorg 	<ul style="list-style-type: none"> • Beschikbaarheid • Cliënt/ hulpvraag gericht 	<ul style="list-style-type: none"> • Hulp op maat

⁵ Schema kwaliteitsaspecten Bureau Eer, naar voorbeeld van het schema van figuur 7.1 uit boek Organisatie van de gezondheidszorg (J.M.D. Boot), 2015

6. Werken op maat met cliënten⁶

Werkwijze

Bureau Eer operationaliseert vanuit de hulpvraag, waarbij de slachtoffers centraal staan. De hulpvraag gerelateerde behandelingsmethode, is het uitgangspunt bij het (bij)scholen van hulp- en dienstverleners. Het gaat niet alleen om de vraag: Hoe lost de cliënt met behulp van Bureau Eer de problemen op? Maar dat de hulpbehoevende op eigen kracht het probleem aanpakt binnen gezin en familie, zodat zij deel blijft uitmaken van de omgeving waarin zij zich gelukkig voelen.

Samenwerking met cliënten

Het waarborgen van de kwaliteit gebeurt samen met de hulpbehoevende, of het nu gaat om slachtoffer, daders of stille slachtoffers; zij bepalen samen met Bureau Eer naar gelang de eerschade de werkwijze. De agency van de hulpvragers hun empowerment, bepaalt de kwaliteit. Voor de effectieve begeleiding heeft Bureau Eer een praktische en handzame universele methode ontwikkeld voor het aanpakken van alle vormen van eergerelateerde problemen, voor alle doelgroepen.

Instrumenten voor het waarborgen van de kwaliteit en afspraken ivm. de veranderende situatie van cliënten

- Cliënten zetten zich serieus in voor verandering van hun situatie.
- Zij zijn de aangevers, verstrekken naar gelang de ontwikkeling voortdurend informatie.
- Zij bepalen het beleid, tempo, geheimhouding of regels betreffende eerschending.
- De veiligheid waarborgen doen zij zelf in overleg met Bureau Eer.
- De situatie wordt voortdurend samen geëvalueerd bij nieuwe acties (het maken van complimenten, zelfkritiek mag ook). Verbeterpunten worden mee genomen bij tussentijdse evaluaties, en de veiligheid wordt besproken. Belangrijk is dat zij hun gevoelens bij het agency gedrag en bewustzijn bij de veranderingen die zijzelf realiseren beschrijven.

Onderzoek wat cliënten van je vinden.

Evalueer het eigen gedrag bij elke actie, vraag aan de cliënt of ze tevreden waren en waarom. Het moet een samenspel zijn.

---

⁶ Boek eer handleiding bij methodische aanpak; zie werkwijze EER.

Veiligheid

In verband met de ernst van eerschending, is geheimhouding een hoog goed. Dat betekent dat gemaakte afspraken t.a.v. het zwijgen erover, strikt moet worden nageleefd, door alle partijen. De enige die erbij betrokken kunnen worden zijn de behandelende huisartsen. De data zal geanonimiseerd moeten worden als het een ander doel moet dienen, dit zal alleen mogelijk zijn in overleg met de cliënt.

7. Beleid en vrijheidsbeperking bij eer consulten

Beleid

Schade en eerschande bepalen de mate van bespreekbaarheid bij eergeweld/seksueel misbruik.

Eerschande is een belangrijk aspect in migrantengezinnen en staat bij eerschending op de eerste plaats, terwijl de ondervonden schade van het slachtoffer op de tweede plaats komt. Deze denkwijze maakt geheimhouding en het niet bespreken van het misbruik, omwille van de eerschande en de familie-eer een absolute waarheid. Dit is een belangrijke uitgangssituatie bij het uitstippelen van de aanpak van de hulpvraag.

Het beleid van de acute zorg heeft te maken met een tal van noodzakelijke factoren:

- Hulpvraag in de vorm van handelingverlegenheid en de meekijk consulten bij huisartsen.
- Rekening houden met de wensen van de hulpbehoevende rondom de omgeving waarin de eerschending heeft plaats gevonden.
- Wensen naar gelang proactieve gedragsverandering.

Zorgproces Bureau Eer

De speerpunten van de aanpak zijn:

- Proactieve houding van de hulpvraag.
- Agency & empowerment van de pupil.
- De ernst van de eerschending.
- De duur, het geduld en uithoudingsvermogen dat nodig is om verandering aan te brengen in een eerschendende gestructureerde omgeving.

Vrijheidsbeperking

Bureau Eer stemt haar beleid af op de veiligheid van de cliënt:

- Geen contacten met de omgeving.
- De hulp blijft onder strikte geheimhouding.
- De huisarts en gezondheidszorg krijgen informatie onder embargo.

8. De hoogste zorgzwaarte van cliënten

Onderlinge differentiatie

- De ene moslim/migrant is de andere niet.
- De complexiteit bij een eengerelateerde hulpvraag omvat de botsende opvattingen uit het eigen milieu (van de hulpbehoevende). Bijvoorbeeld: Afghanen leven anders dan Somaliërs, ouders denken anders dan kinderen, mannen hanteren andere opvattingen dan vrouwen, meisjes die in het westen opgroeien denken weer anders dan jongens.

Operationalisering vanuit het ecologische systeem

Bureau Eer operationaliseert vanuit het ecologisch systeem, waarbij het slachtoffer centraal staat in haar behandeling.

- Vanuit de hulpvraag wordt er gekeken naar de interne en externe beïnvloedingsfactoren.
- Belangrijk is de beeldvorming van de gedragsproblemen die gevormd worden op micro niveau door de macro invloeden van de dominante heersende gezinsideologie. Met andere woorden; de botsende opvattingen tussen individuele wensen van de directe omgeving enerzijds, en de traditie vanuit het macro systeem anderzijds.
- Bij het analyseren worden ook de indirecte factoren zichtbaar die op meso niveau onopgemerkt het gedrag beïnvloeden.

Socialisatie en scholing

- Socialisatie kan van groep tot groep verschillen.
- In de Surinaamse gemeenschap is de socialisatie van vrouwen en mannen anders dan van de Irakese, Marokkaanse of Turkse.
- Elke groep ontwikkelt een eigen persoonlijke afhankelijkheid.
- Gedurende de socialisatie vormt het zelfbeeld verder (ecologisch model), de omgeving speelt een belangrijke rol hierbij. Bijvoorbeeld: Het verschil van zelfbeeldvorming in Nederland t.o.v. het herkomstland.

9. Schriftelijk vastgelegd beleid m.b.t. meldcode huiselijk geweld, kindermishandeling

Bureau Eer speelt meestal in op eerkwesties door zelfhulp te helpen realiseren. De hulpzoekende bepaalt met Bureau Eer de aanpak van de melding. Bij andere kwesties vindt er slechts melding plaatst als dat niet meer schade toebrengt dan er al is gedaan.

Als er sprake is van mishandeling dan ontwikkeld Bureau Eer op maat een behandelingsplan. Wanneer het nodig is, dan wordt er daarbij gebruikt gemaakt van andere instellingen. De hulpzoekende van eengerelateerd geweld is de aangever. Bureau Eer voert een open beleid met het oog op de eer gevoeligheid. Echter, merkt Bureau Eer dat het slachtoffer naar gelang haar empowerment externe hulp toelaat, dan wordt er op basis van de ernst een passend stappenplan ontwikkeld.

Bij eer gerelateerd geweld leert de ervaring dat een dader zich niet alleen vergrijpt aan één slachtoffer. Het is zaak dat Bureau Eer bij de behandeling van de hulpvraag zich ontfermt over de andere slachtoffers. Afhankelijk van de schade zullen waar mogelijk ook overheidsinstellingen ingezet worden.

.

10. WLZ medicatiebeleid

Bij eengerelateerde kwesties is er ook sprake van langdurige zorg. Slachtoffers die seksueel misbruikt worden, verkeren in elke levensfase weer in een crisis. Slechte nazorg bij eervernietiging leidt niet zelden tot psychische ontwrichting en zelfs suïcidaal gedrag, dat mogelijk leidt tot zelfdoding. De aantasting van de seksuele integriteit bij misbruikten, dan wel incestslachtoffers heeft een negatieve invloed op het gehele leven van het slachtoffer. Een goed voorbeeld hiervan zijn vrouwelijke slachtoffers, zoals meisjes die psychische wrakken worden zonder toekomst. In elke levensfase openbaart het seksuele misbruik zich in andere problemen en angsten.

Vier fasen in het leven van vrouwelijke slachtoffers

De eerste fase is de fase van het misbruik

De kenmerken van deze fase zijn: Fysieke mishandeling, zwijgen, angst voor onthulling, psychische onrust bij het verlies van maagdelijkheid, tegenstrijdige gevoelens over daders die tevens beschermers (zouden moeten) zijn. De psychologische effecten van seksueel misbruik en fysiek geweld verhinderen niet alleen de hulpvraag, maar hebben een verlamme uitwerking op de meisjes vanwege het besef dat hun toekomst voorbij is. Seksueel misbruik en fysieke mishandeling maakt meisjes stuurloos. Ze verliezen het vertrouwen in hun beschermers op wie ze aangewezen zijn. Zij geraken in een psychische crisis, weten zich geen raad met de gevoelens van machteloosheid omdat zij de gevolgen van het eerverlies maar al te goed kennen.

De tweede fase is die van partnerkeuze en huwelijk

Het is de fase van angst voor het niet vinden van een geschikte kandidaat voor uithuwelijking of de fase van weglopen. Slachtoffers weten dat het huwelijk een dilemma wordt. Ze kennen de onzekerheden: Ze zijn geen maagd meer, zijn bang dat het uitkomt en dat ze daarom geen geschikte huwelijkspartner kunnen vinden, kortom, dat ze niet uithuwbaar zijn. Ze lijden onder de traumatische ervaringen en de angst voor meer gewelddadig gedrag in hun leven, voortkomend uit de ervaring dat hun moeder en andere vrouwen in de familie al hun leven lang slachtoffer zijn van mishandeling en onderdrukking.

De derde fase is het huwelijk

Seks gaat bij seksueel misbruikte meisjes vaak gepaard met veel weerstand. Hun verleden van incest of seksueel misbruik belemmert hun seksleven. Praten over seksuele zaken geeft slachtoffers veel angst en is cultureel niet aanvaardbaar. Daardoor blijven de slachtoffers zitten met hun seksuele problemen.

De vierde fase is het ouderschap

Seksueel misbruikte moeders hebben een voortdurende angst voor seksueel misbruik van hun dochters. Deze vrouwen wantrouwen elke man of jongen, met als gevolg dat de opvoeding zo streng wordt dat de meisjes bijna bezwijken onder de druk. De overbescherming en het wantrouwen kunnen leiden tot opvoedingsproblemen.

Slachtoffers zijn voor hun leven beschadigd en dat werkt door in hun ouderschap. De schone schijn ophouden is het zwaarst voor slachtoffers die hun misbruik nooit hebben onthuld. Zij moeten zich hun hele leven aardig en tegemoetkomend gedragen naar vaders en broers, hoewel die hun leven hebben vergald en hun eer hebben vernietigd. Deze vrouwen zullen duizend angsten doorstaan voor hun dochters als deze daders bij hen langs komen.

Conclusie

Bureau Eer ziet een terugval bij eerslachtoffers in elke levensfase die weer aangewezen zijn op hulp voor hun psychosomatische klachten. Het zijn weliswaar geen fysiek gehandicapten maar psychische slachtoffers zeer zeker.

Bureau Eer pleit voor een langdurige zorg voor eergerelateerde slachtoffers. Het zijn geen mensen die de hele dag intensieve zorg of toezicht dichtbij nodig hebben, maar mensen die van tijd tot tijd hulp nodig hebben om weer vooruit te kunnen gaan.